

В.О.КРАВЦОВ, канд. екон. наук, доц., О.О.КРАВЦОВА, асист., Є.С. СЕРДЮК, студентка, Криворізький національний університет

ВИСОКА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ АКТИВІВ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасній економічній системі пріоритетним напрямком є раціональне використання ресурсів. В умовах конкуренції та динамічного ринкового середовища зростає значення фінансових показників, як інструментів кількісної оцінки ефективності діяльності. Одним з них є рентабельність активів. Рентабельність активів або рентабельність інвестицій визначається як відношення чистого прибутку до середньої вартості активів підприємства за період і виражається у відсотках. Цей показник дозволяє зрозуміти, наскільки прибутковими є активи компанії у співвідношенні до вкладених інвестицій [1].

З одного боку, висока рентабельність активів може свідчити про ефективне використання ресурсів, але з іншого — приховувати потенційні ризики фінансової нестабільності. Це має вирішальне значення, оскільки правильна інтерпретація причин високої рентабельності активів сприяє об'єктивній оцінці фінансової стійкості компанії та ефективному прогнозуванню її довгострокових перспектив.

Фактори, що впливають на ROA:

Капіталомісткість галузі. Галузі з високою капіталомісткістю (наприклад, енергетика, важка промисловість) потребують значних інвестицій в основні засоби, що веде до зниження ROA. Це пояснюється високими витратами на обладнання, інфраструктуру та довготривалу окупність.

Структура активів підприємства. Підприємства з більшими фізичними активами зазвичай мають нижчий ROA через високу вартість таких активів. Інтелектуальні активи дозволяють компаніям підтримувати високий ROA за рахунок низьких витрат на їх утримання та високо маржинальних доходів.

Зовнішні фактори. Зміни в економічних умовах, фінансово-економічні кризи, інфляція, коливання попиту, а також такі чинники, як географічне розташування підприємства, державне регулювання (зокрема податкове, тарифне, цінове), рівень конкуренції у галузі, стабільність фінансового, кредитного та фондового ринків [2] — усе це може суттєво впливати на рівень рентабельності активів (ROA).

Надмірно висока рентабельність активів, досягнута через скорочення активів або надмірне використання позикового капіталу, може призвести до низки негативних наслідків для підприємства. Зокрема, це може знизити його конкурентоспроможність, оскільки відмова від оновлення матеріально-технічної бази призводить до зниження інноваційного потенціалу і продуктивності. У випадку різких змін на ринку, таких як підвищення відсоткових ставок або скорочення попиту, компанії, що орієнтуються на короткострокові ефекти, часто потрапляють у фінансову скруту через відсутність належних резервів.

Крім того, ринкова вартість таких компаній може знизитись, оскільки інвестори розуміють, що високий рівень рентабельності був досягнутий без істотної основи в плані стійкого розвитку. Це, у свою чергу, знижує привабливість компанії для потенційних партнерів та кредиторів. Останнім аргументом є репутаційні ризики, адже неспроможність підтримувати високі фінансові результати часто викликає сумніви щодо ефективності управлінських рішень або навіть щодо маніпуляцій із фінансовою звітністю.

Таким чином, рентабельність активів є важливим показником для аналізу ефективності підприємства, однак правильне розуміння її причин і факторів, що на неї впливають, є необхідним для оцінки фінансової стабільності та подальшого розвитку компанії.

Список літератури

1. Ковбаса В. Р. Рентабельність підприємства в сучасних умовах / Ковбаса В. Р. // Матеріали XII Всеукр. наук.-практ. конф. пам'яті проф. ТНТУ ім. І. Пулюя, акад. НАН М. Г. Чумаченка: „Управління бізнес-процесами підприємств у контексті індустрії 4.0“, 11 жовтня 2024 року. — Т. : ТНТУ, 2024. — С. 51–52.

2. Бочкарьова Т. О., Кулинич Р. О., Пігуль Н. Г. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня // Економіка та суспільство. 2017. №10. С. 188-193. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/35.pdf